

Беларускі народны каляндар на 2020 год

Народны каляндар – гэта фальклорны каляндар. У яго аснове хранонімы, якія зафіксаваны ў вуснай народнай творчасці беларусаў.

Сістэматызаваны беларускі народны каляндар у складзе з велікодна-валачобнымі песнямі, якія ў строгай храналагічнай паслядоўнасці апісваюць традыцыйныя прысвяткі і святы ў тым ліку тыя, што закансерваліся ў непараўнальных паэтычных узорах як Навагоддзі/Навалецці, з’яўляецца нашым шэдэўрам і фенаменальнай з’явай сусветнай нематэрыяльнай культуры.

У народным календары на 2020 год прадстаўлены асноўныя святы і прысвяткі з кароткімі тлумачэннямі, прыкметамі, прымаўкамі, урыўкамі з валачобных песень і г. д. Дні (хранонімы), якія адзначаюць беларусы-католікі, выдзелены курсівам. Зорачкай /*/ пазначаны святы «рухомай» царкоўнай пасхаліі.

У наступным, 2021, годзе па каталіцкай пасхаліі Вялікдзень (Пасха) 4 красавіка і па праваслаўнай – 2 мая.

Умоўныя абазначэнні: п – панядзелак, а – аўторак, с – серада, ч – чацвер, пт – пятніца, сб – субота, н – нядзеля. Больш падрабязна пра значэнне хранонімаў календара можна прачытаць у нашых кнігах «Беларускі народны каляндар» (Мінск, 1993, 2002) і інш.

✿Студзень✿

1. с. Новы год. ВКЛ перайшло на студзеньскі стыль у 1550 г., Расія – з 1700г.
6. п. Першая, Посная куцця. Перадкалядная вячэра. Які дзень, такі і год. **Богаз’яўленне, Тры Каралі.** Католікі праводзілі маскіраваны абрад «Тры каралі», або «Гэроды».

7. а. Раство Хрыстова. Пачатак **Каляд.** «Ой, Калядачкі, бліны-ладачкі...». Калядавалі. Насілі «звязду». Паказвалі батлейку. На Каляды праводзілі ігрышчы («вадзілі казу», «жанілі Цярэшку», «паклі ката», гулялі ў «Яшчура» і інш.).

9. ч. Сцяпан. Дзень найму слуг, батракоў у мінулым. «На святога Сцяпана вышэй слуга за пана».

13. п. Шчодрая куцця. Пачатак **Шчодрага тыдня.** «Мароз, хадзі куццю есці».

14. а. Васілле. Новы год па правасл. календару. «Сею, сею пасяваю, з Новым годам вас вітаю».

18. сб. Трэцяя, Галодная, Вадапосная куцця. Апошнія дні Каляд. «Каляда ад’язджае».

19. н. Вадохрышча (Кшчэнне). «Святое Кшчэнне ваду ксціла..., свет ачысціла і ваду наверх пусціла», «На Вадохрышча завіруха – на Вялікдзень таксама».

20. п. Прывадохрышча – заканчэнне Каляд. Пачатак **Малой вясельніцы** (да посту).

24. пт. Акісіння. «Акісіння дарогу перамяце, а корм падмяце». **Фядос.** «На Фядоса цёпла».

25. сб. Таццяна. Свята студэнтаў. **Павел.** «Всё вецер – будзе вайна».

31. пт. Апанас, Гусінае свята. Свята свойскай жывёлы. «Хавай нос у апанасаўскі мароз».

✽ Люты ✽

1. сб. Ігнат. «На Святога Ігната зіма багата».

2. н. Грамніцы, Стрэчанне. «Калі на Грамніцы нап’ецца певень вадзіцы, то на Юр’я наесца вол травіцы», «Грамніца – хлеба палавіца».

5. с. Агата. Каровіна свята. «Хлеб і соль святой Агаты не пусціць бяды да хаты».

6. ч. Дарота. «Па Дароце высахнуць хусты на плоце». **Паўзіміца Акісіння.** «На Акісіні мяце».

10. п. Пачатак Памінальнага, Дзедавага тыдня.

11. а. Ігнат. «Ігнат Грамніцам рад».

14. пт. * Дзедава пятніца. Валянцін. Свята закаханых. **Трыфан.** «На Трыфана зорна – вясна позняя».

15. сб. *Стрэчаньскія Дзяды. Грамніцы, Стрэчанне. «Зіма з летам сустрэкалася, пра здароўейка пыталася». «На Грамніцы палавіна зіміцы».

18. а. Агата. Каровіна свята.

15. сб. *Памінальніца. Канец Памінальнага тыдня. Калі “вея” ў нядзелю, то авёс трэба сеяць на 9-м тыдні, калі ў панядзелак – то на 8-м, калі ў сераду ці чацвер – то пакідалі “дзесяцінкі дзве”.

24. п. *Рабы тыдзень, Вясельніца, Развіталыны, Сырапусны, Масленічны тыдзень. Тыдзень перад Масленіцай. Які добры дзень на Масленым тыдні, у той дзень ад Іллі сеялі лён. Дзяўчаты вешалі “калодкі” не жанатым хлопцам. ***Дзень сустрэчы** на Масленым тыдні. **Мацей.** «На Мацея дарога пацее», «На Мацея адліга – будзе мароз». **Улассе.** Свята жывёлы. «Аўлас на сыры лас».

25. а. *Заляцанне на Масленым тыдні.

26. с. *Серада Папальцовая (пач. Вялікага посту ў католікаў, да 11.04).

***Лысая серада.** Праталіны-залысіны. **Фаціння.** Заступніца ад хвароб (ліхаманак, трасцы і інш.).

27. ч. *Блакiтны чацвер. Тумановы дзень. ***Крывы, Тлусты чацвер, Валосы, Валосся.** Свята жывёлы. «На Валосага бліны пяклі ці аладкі, каб былі валы гладкі».

28. пт. *Цешчыны вечары.

29. сб. *Масленыя Дзяды (Бабы). «Дзяды не зналі бяды, а нашы ўнукі зазналі мукі». ***Залвіцыны вячоркі.**

Сакавік

1. н. ***Масленіца.** «Масленіца ў “вятху” (пасля поўні) – дзяржы пшаніцу ў мяху, сей пшаніцу на ўсю руку». ***Развітальны, або Дараваны дзень.** ***Гуканне вясны.** «Блаславі, божа, зіму замыкаці, вясну загукаці». На Палессі вадзілі карагоды, “спявалі чырачку”, насілі ёлку з вянком.
2. п. ***Паласказуб.** Першы дзень Вялікага посту (да 18.04). Паласкалі зубы гарэлкаю.
4. с. ***Уступная серада.** Каб урадзіў лён, мылі верацёны ці калаўроты, хадзілі ў карчму і пераскаквалі цераз пень. **Казімір.** «Святы Казімір дровы сякець і ў клад кладзець».
7. сб. ***Зборава субота.** Абрад “споведзі дзежкі”.
8. н. ***Зборніца, Ізбор.** Адзін з варыянтаў Новага года/лета ў час прыняцця юліянскага летазлічэння. «Святы Ізбор упярод ступіць». Пачатак збору ў поле.
9. п. **Янка, Паўраценне.** Мядзведзь паварочваецца ў бярозе на другі бок.
12. ч. **Рыгор.** «На святога Рыгора ідуць рэкі ў мора».
13. пт. **Васіль Капальнік.** Са стрэх капае.
14. сб. **Аўдоця Вясноўка. Гуканне вясны.** «На Аўдокі голы бокі». (1.03 Новы год (Новае лета) у мінулым, сакавіцкі каляндарны стыль). «Святы Еўдакей ... пераступ года».
15. н. **Хвядот.** «На Хвядота занос – усё сена знясе».
17. а. **Герасім Гракоўнік.** «Герасім гракоў прыгнаў».
19. ч. **Язэп.** «Святы Язэп сярод посту шлюб дае прахвосту» (забарона на шлюб). «На Язэпа пагода – год ураджайны».
20. пт. **Веснавое раўнадзенства ў 03.50 г.**
22. н. **Саракі.** Было Новым годам/летам. Свята вясновага раўнадзенства. «Дзень з ноччу мераецца». «Святыя Саракі наперад пайшлі». Свята птушак. Прылятае 40 выраяў. «Святыя Саракі ў поле саху валаклі». **Пліска.** «На святога Пліска праб’ець лёд і пліска».
23. п. ***Пачатак Храстовага тыдня.** Пяклі “храсты”. Засеўкі. Абрад “жаніцьбы коміна”.
25. с. ***Серадапосце.** Выпякалі “храстцы”. **Дабравешчанне, Звеставанне.** «І птушка гнязда не кладзе». Прылёт бусла. Гуканне вясны. Было Новым годам/летам. «Перша свята – нова летца, Благавешчан зямлю сушыць». **Рыгор.** «На Рыгора зіма ідзе ў мора».
26. ч. **Міжблагавешчыны** (да 7 красавіка). Забарона на “запасванне” кароў.
30. п. Пачатак ***Пахвальнага тыдня.** «Дзікая качка яйцом пахваліцца». **Аляксей Цёплы.** Дзень рыбалова. «На Цёплага Аляксея рыба ідзе на нераст, карова на верас, а бортнік на хвою».

1

Красавік

1

1. с. **Дар'я Вясення.** Адбэльвалі палотны.
3. пт. ***Пахвальная пятніца.** Мыццё дзежак.
4. сб. ***Пахвальная субота.** Не грывелі кроснамі, каб гром не грывеў.
5. н. *** Пальмова нядзеля.** «Вярба б'е, не я б'ю». **Арына.** «На Арыну сей капусту ў расадніках».

6. п. **Камаедзіца**. Свята мядзведзя. **Благавеснік**. Пяклі пірагі «буславы лапы».
7. а. **Благавешчанне**. «Благавешчанне без ластавак – халоднае лета». Абрад «Страла».
8. с. **Благуста**. «На Благусту сей капусту».
9. ч. **Матрона**. «На Матрону шчупак хвостом лёд разбівае».
12. н. ***ВЯЛІКДЗЕНЬ** у католікаў. ***Вербніца**.
13. п. Пачатак ***Белага, Вялікага, тыдня**. ***Чысты панядзелак**. Бялілі і мылі ў хаце.
14. а. ***Чысты аўторак**. Каб на людзей і “гаўядо” не напала “парша”, трэба ўсё мыць. **Прабуджэнне хатніка**. У гэты дзень хлусілі, каб забытаць хатніка. «Апрэль – нікому не вер». **Мар’я**. Калі ў ясную ноч прыбывала вада, то суха будзе ў жніво на хлебнай ніве.
15. с. ***Дравяная страсць**. Мыюць усё драўлянае. **Палікарп**. «Пачатак бяхлебіцы».
16. ч. ***Чысты чацвер**. Ідуць у лазню. Абрад мыцця дзежкі. **Мікіта**. «Калі на Мікіту крыгаход, то няма ні клёву, ні лову рыбаловам».
17. пт. ***Чырвоная, Велікодная, пятніца**. Сеялі гарох.
18. сб. ***Вялікая, Чырвоная, субота**. Фарбавалі яйкі. Канец Вялікага посту.
19. н. ***ВЯЛІКДЗЕНЬ**. «Хрыстос уваскрос! – Сапраўды ўваскрос!». Быў Новым годам. «Першае свята – свята Вялікадня».
20. п. Працяг ***Велікоднага тыдня**. «Першы дзень пірагі маюць, а сярэдні пагуляюць, а паследні дзень выпраўляюць».
21. а. **Руф**. Руф рушыць снягі.
22. с. ***Градавая серада. Праводны, Мёртвы, тыдзень**. «Пайшла зіма да Кіева, а лета нам пакінула».
23. ч. ***Людавы дзень**. Раней у Віленскай губерні білі і качалі яйца з лубкоў, гушкаліся на арэлях. ***Вялікадне мёртвых (Наўскі Вялікдзень, Мёртвы Вялікдзень, Наўскі чацвер)**. Дзень памінання на могілках. Хлопцы і дзяўчаты абліваліся вадою. **Юры**. (Новы год па задзяку). «Першае святца – святы Юр’я», «Як зязюля закукуе за 12 дзён да Юр’я на “голы” лес, то не чакай ураджаю і будзе хварэць жывёла». **Войцах**. «Святы Вайцеху выпусціў жаўранка з меху».
24. пт. ***Прашчэнне**. Абліваліся вадою. **Анціп** – ахоўнік зубоў.
25. сб. **Марк**. «Дождж на Марка, дык зямля як шкварка».
26. н. ***Праводная нядзеля**. «Ідзі, зіма, да Кучава, як ты нам надакучыла».
27. п. ***Радаўнічныя Дзяды**.
28. а. ***Радаўніца**. «На Радаўніцу да абеду пашуць, па абеду плачуць, а к вечару скачуць». **Пуд**. «Пуд снег пугне».
29. с. **Арына**. «На Арыну сей капусту на расаду».
30. ч. **Зосім** – ахоўнік пчол. **Андрыянава ноч, Андрэй**. Ноч дзявочай варажбы і чараўніцтва.

Травень

1. пт. **Кузьма**. «Май Кузьма з морквінай сустракае, а Пахом з гурком».

3. н. ***Міраносцы.** «На Міраносця п'яныі бабы цігаюць адна адну за валосця».
4. п. Пачатак ***Пераплаўнага, Чарвівага, тыдня.** Не трэба садзіць, бо заядуць чэрві.
5. а. **Ляльнік.** Свята Лялі – дачкі Лады. «Благаславі, маці,/ Ой, Лада, маці!/Вясну заклікаці».
6. с. ***Градавая, Пераплаўная, серада.** Засцярогі ад граду і дажджу. **Юр'е.** Свята жывёлы. «Як дождж на Юр'я – хлеб будзе і ў дурня». Абрад «Страла».
7. ч. **Алісей.** «Прыйшоў Алісей – авёс пасей». **Бабскія розбрыкі.** Скокі жанчын і качанне па зямлі дзеля ўрадлівасці.
8. пт. **Станіслаў.** «Сей лён на Станіслава – вырасце як лава». **Марк.** «Дождж на святога Марка – дык зямля, як шкварка». **Ярылавіца.** Свята Ярылы.
13. с. **Якуб.** «На Якуба грэе любя».
14. ч. **Макарэй.** Абрады ля вады.
15. пт. ***Градабойцы, Ледавіты дзень** (Віленская губ.). **Барыс.** Апякун поля і жывёлы.
18. п. **Арына Расадніца.** Дзень высаджвання расады ў Паазер'і.
20. с. **Антоній.** «На святы Антоній сей авёс для коней, а як удасца дык і прадасца».
21. ч. ***Ушэсце.** Унебаўшэсце пана Езуса. Свята агляду жыта. **Іван Веснавы.** Апякун земляроба. «На Івана каласок, а на Пятра піражок».
22. пт. **Мікола Веснавы.** Свята пастухоў. **Алёна.** «Сей лён на Алену, будзе кашуля па калена».
23. сб. **Зілот.** «Сей пшаніцу на Зілота, і яна будзе як злота».
24. н. **Макей.** «Мокра на Макея – і лета не прасушыць». **Кірыла і Мяфод.** Калі дзень мокры – і лета будзе мокра.
25. п. **Епіфан.** «На Епіфана раніца ў чырвоным каптане, неба з барваю – гарачае лета».
27. с. **Сідары.** «Прыйшлі Сідары – прыйшлі і сіверы».
28. ч. ***Ушэсце.** Абрад «Страла». **Пахом.** «Святы Пахом павее цяплом». «Сей агуркі на Пахом – будзеш насіць мяхом».
29. пт. **Магдалена.** «Зязюльку прысылае». «Зязюльку прысылае».
31. н. ***Сёмуха, Зялёныя святкі, Святы Дух.** Свята зелені. «На Духа будзе цёпла і суха». **Шэсць дзеў.** «Лён сей позні». **Канпелька Матруна.** «У зямлю махнула». **Фядот.** «Як на дубе апушка – у Фядота поўна аўса кадушка».

○ Чэрвень ○

2. а. **Тры пакутнікі.** «Няма лета, але пасля іх не бывае зімы».
3. с. ***Градавая серада. Алёна, Ульяна.** Дзень ільну.
4. ч. **Васіліск.** «Ад Васіліска і салавей блізка».
5. пт. ***Сёмушныя Дзяды. Дзень Ефрасінні Полацкай.** Хадзілі ў Полацк пакланіцца і абракацца.
6. сб. ***Духавая субота, Зялёная субота.**

7. н. *Сёмуха, Тройца. Культ продкаў і расліннасці. «Павядзём Куста пад гай зялёненькі...». Ян. «Рой перад Янам – пчалаяр будзе панам».
8. п. *Русальніца, Іван ды Мар’я. Праводзіны вясны. «На Граннай нядзелі Русалкі сядзелі...».
9. а. *Конскі Вялікдзень. Свята коней.
10. с. *Градабой, Серада Русаль. Здабывалі з ясеня святы агонь.
11. ч. * *Божая цела*. *Наўская Тройца, Абліваха. Памінанне.
13. сб. Ерамей. *Антоній*. «Антоні, аддай коні».
14. н. *Русальчыны розыгры. Засцерагаліся рос. *Пятроўскія запускі. Развівалі вянкi. Юстын і Харытон. «Юстын цягне ўверх каноплі, а Харытон – лён».
15. п. *Пятроўка (Петравіца) Пятроўскі пост да 11 ліп. Пятроўка-галадоўка.
16. а. Лук’ян. Паўднёвы вецер на Лук’яна – на добры ўраджай яравых.
18. ч. *Дзявятнік. Перавод уніятаў у праваслаўе. «Дзеўяць ягодзін на ветцы».
19. пт. *Дзевятуха. Дзень засцеражэння ад навальніцы.
20. сб. *Летняе сонцастаянне ў 21.44 г.*
21. н. Тодар. «На Тодара раса – канпель паласа».
22. п. Кірыла. Пачыналі касавіцу ў Паазер’і.
23. а. *Купала*. У старажытн. – Новы год/лета.
24. с. Ян *Купальны*. «Сонца грае».
25. ч. *Дзясятнік. «Дзясятнік гнаі возіць». Анапрэй. «Хто на Нупрэя пасее грэч, той будзе бліны печ».
26. пт. *Дзясятка. «Косы точыць». «Жыта паспявае». Акуліна Грачышніца. Сеялі грэчку. *Задзярыхвост*. Каровы «зыкуюць».
28. н. Амос. «Прыйшоў Амос – цягне ўгору авёс».
29. п. Ціхан. «Пеўчыя птушкі заціхаюць». *Пятрок*. «Да Пятра зязюльцы кукаваці». «Прыйшоў Пятрок – апаў лісток, прыйдзе Ілья – ападуць і два».

☛ Ліпень ☛

6. п. Купалле. Свята Сонца і кахання. «Дзень адбаўленне, ночы прыбаўленне».
7. а. Іван Купала. «Учора была Купала, а сёння Іван».
8. с. *Данат*. «Святы Данат коскі точыць».
10. пт. Самсон. «На Самсона дождж – сем тыдняў то ж». *Сем братоў*. «Сем братоў варожаць, колькі тыдняў пагоды».
12. н. Пятро. Свята заканчэння Купалля.
13. п. Паўпятро. Дзень талакі. *Сымон і Юда*. «На Сымана й Юды конь баіцца груды».
14. а. Кузьма і Дзям’ян. Свята кавалёў. «Святы Пятро жыта спеліць, св. Кузьма сярпы робіць, а св. Дзям’ян сена грабе».
17. пт. Андрэй. «Авёс у світцы, а на грэчцы і кашулі няма». «Андрэй усіх мудрэй».
18. сб. Свята Месяца. «Месяц гуляе».

21. **а. Казанская, Градавы дзень.** Засцераганне ад нябесных стыхій, ад хвароб вачэй і галавы. **Пракоп.** Пракоп бок прыпёк.
25. **сб. Якуб.** «На Якуба хлеба поўна губа». **Прокл.** Засцерагаліся вялікіх рос.
26. **н. Ганна.** Снапы кладзе. **Гаўрылей.** Засцеражэнне ад граду.
29. **с. Афінаген.** Заціхаюць птушкі.
31. **пт. Серпавіца, Шыпілінка** (пятніца перад Іллёю). Дзень “зазубрывання” сярпоў перад жнівом.

✦ Жнівень ✦

1. **сб. Макрыны.** «Глядзі восень па Макрыні».
2. **н. Ілля.** Свята дажджоў і навальніц. «Ілля нарабіў гнілля». «Укінуў у воду кусок ільда».
4. **а. Мар'я.** «Магдалена – вады па калена».
6. **ч. Барыс Палікоп.** «Барыс і Глеб – паспеў хлеб».
7. **пт. Ганны.** «Святы Ганны бабкі стаўляюць».
9. **н. Палікоп.** Паліць копы. **Панцеляймон.** Сцаліў ад хвароб галавы.
10. **п. Лаўрын.** «На Лаўрына спяшай да млына».
12. **с. Сіла.** Жыта сей.
14. **пт. Макавей, Першы Спас.** Свята маку і мёду. **Спасаўка.** Пост да 27 жніўня.
15. **сб. Прачыстая, Зельная.** «Прыйшла Прачыста – стала поле чыста». **Базыль.** «Базыль авечкам воўну дае».
16. **н. Антоны Віхравеі. Рох.** «Кіrmаш на паненак» – дзень выглядання нявест.
17. **п. Еўдакія.** Агуркі збірае.
19. **с. Яблычны Спас.** Свята садавіны.
23. **н. Лаўрэн** – свята млынара. «Баўтрамей і Лаўрын паказваюць, якая прыйдзе восень».
24. **п. Баўтрамей.** «Св. Баўтрамей высылае буслоў па дзяцей». «Прыйшоў Баўтрамей – жыта на зіму сей».
27. **ч. Міхей.** Выспяваюць брусніцы.
28. **пт. Прачыстая, Зельная.** Свята ўраджаю.
29. **сб. Трэці Спас.** Свята хлеба. **Ян.** «Ян на лета прыйшоў, а ўжо восень знайшоў».
30. **н. Міроны Ветрагоны.** «Пыл па дарозе гоняць, па прыгожым леце стогнуць».
31. **п. Флор і Лаўр.** Свята коней. **Арабінавыя дзень і ноч.** Сухая навальніца, або дождж.

✧ Верасень ✧

5. **сб. Лупа.** «Сей на Лупа – будзе жыта купа».
7. **п. Баўтрамей.** «Жыта на зіму сей».
8. **а. Другая Прачыстая.** «Меншая Прачыста – канчай сеяць начыста».

10. ч. **Мацей.** Абаронца ад п'янства.
11. пт. **Калінавік, Іван Крываўнік.** «Да Яна прасіце, дзеткі, дажджу, а па Яне я й сам упрашу».
13. н. **Кіпрыян.** Журавель збіраецца ў вырай.
14. п. **Узвіжанне.** Закрыванне зямлі. **Сымон.** Абрад «жаніцьбы коміна». (Асенняе Навалецце/Навагоддзе з 1493 г.). **Бабіна лета.**
19. сб. **Цуды, Міхал.** «Міхал з поля спіхаў».
21. п. **Багач, Нараджэнне Божае Маці.** Свята заканчэння ўборкі зерневых. Засідкі.
22. а. *Асенняе раўнадзенства ў 13.31г.*

24. ч. **Тадора.** «На Тадору ўсякае лета заканчваецца».
26. сб. **Стаўроўскія Дзяды** 27. н. **Звіжанне.** Свята закрывання зямлі на зіму. Гадзюкі – у кучу.
29. а. **Міхал.** «Калі на Міхала з поўначы вецер вее, то не май на надвор'е надзеі». **Сіцыян.** «Святы Сацыян ды ляны пасцілаў».

☞ **Кастрычнік** ☞

2. пт. **Зосім.** Журавіны на Зосіма ўздываюцца – мароз на Пакровы ўдарыць.
3. сб. **Астап, Астаф'я.** Прыкметы па ветру.
4. н. **Пранцішак, Францішак.** «На Пранцішка зярнят шукае ў полі мышка».
8. ч. **Сяргей.** «З Сяргея пачынаецца зіма». **Жалезны тыдзень.** Чысцілі жалезныя рэчы.
9. пт. **Іван Шаптун, Іван Кураед, Багаслоў.** Шапталіся свахі пра нявест. «Іван Багаслоў дружкі разаслаў, а на Пакрова дзеўка гатова». «Святы Б. да буракі капаў».
14. с. **Пакровы, Трэцяя Прачыстая.** Вясельная пара. «Свята Пакрова, пакрый зямельку лісточкам, а галоўку – вяночкам». «Пакровы – зарыкалі каровы». Дзявоцкае лета (па 21.10). Прымалі «ў дзеўкі» сябровак.
21. с. **Трыфан, Палагея.** «Золкім ветрам вее». **Зміцер.** «Да Змітра баба хітра».
25. н. **Марцін** – свята млынароў. Частаваліся гусяцінай на млынавым крузе. «Марцін святы – любіцель гагаты».
28. с. **Сымон і Юда.** «Сымон з Юдаю працу ў полі канчаюць, хаты аглядаюць». **Параскева Пятніцкая.** Забарона на прадзенне.
29. ч. **Лонгін.** Збавіцель ад хвароб вачэй.
30. пт. **Паклоны.** Дзень адбівання паклонаў.
31. сб. **Лука.** «Хто сее да Лукі, не будзе мець ні хлеба, ні мукі». Дзень іканапісцаў. **Юльян** – ахоўнік дзяцей.

☞ **Лістапад** ☞

1. н. **Усе святыя.**
2. п. **Задушны дзень.** Памінальны дзень.

4. с. **Казанская.** «Да Казанскай – не зіма, а пасля – не восень; зранку дождж, з вечара – снег. Выязджай на Казанскую на калёсах, а палазы з сабой прыхапі».
7. сб. **Асяніны, Змітраўскія Дзяды.** «Святыя дзяды, завём вас...».
8. н. **Зміцер.** «Да Змітра дзеўка хітра». Канец надзеі выйсці замуж у гэтым годзе.
9. п. **Тодар.** «На Тадора поўна камора».
10. а. **Параскі.** Апякунка жанчын і рукадзелля.
11. с. **Настуся.** Настуся стрыжэ авечкі. **Марцін.** «Мядзведзь кладзецца ў бярлогу».
12. ч. **Артошка.** Пачатак прадзення.
14. сб. **Кузьма-Дзям'ян.** Апякун земляробства, кавалёў і вяселля.
21. сб. **Міхайлаў дзень.** Абаронца ад грому. Мядзведзі ідуць у спячку.
22. н. **Матрона.** «З Матроны становіцца зіма».
24. а. **Хвёдар Студзянец.** «Хвёдаравы вятры галоднымі ваўкамі скуголяць».
25. с. **Кацярыны.** «Кацярына забрала лета». **Іван Міласцівы.** Дзень падарункаў.
27. пт. **Юстыніян.** Апякун плоднасці і дзяцінства. **Піліп.** Пярэдадзень Піліпоўскага посту (да 7 студзеня).
28. сб. **Піліпаўка** – перадкалядны пост (да 06.01).
29. н. **Адвент.** Перадкалядны пост. **Мацей.** «На Мацея зіма пацее».
30. п. **Андрэйкі.** Дзявочае свята.

Снежань

4. пт. **Барбара.** «Барбара ноч урвала, а дзень надтачыла». **Увядзенне.** Водзяцца ваўкі.
5. сб. **Пракоп. Савы.** «Барбара мосціць, Сава цвікі войстрыць, а Мікола прыбівае».
6. н. **Мікола.** «Хвалі зіму па Міколе». **Матрыхваны.** Не пралі.
7. п. **Кацярыны.** «Забрала край лета».
9. с. **Юр'е Зімовы.** Юра мосціць. **Ганны.** «Ад Ганны да Каляд два тыдні і два дні».
13. н. **Андрасы, Андрэйкі.** Варажылі.
14. п. **Навум.** «Наставіць на вум». Пачыналі вучыць дзяцей грамаце.
17. ч. **Варвары.** «Мікола і Варвара ноч урвалі».
18. пт. **Савы, Міколін бацька.** «Сава мосце, а Мікола гвоздзе».
19. сб. **Мікола Зімовы.** «Без Міколы небывае ні зіма, ні лета». «Мікола марозам гвоздзіць».
21. п. **Зімовае сонцастаянне ў 10.02 г.**
22. а. **Ганны.** «Ганны – прыбавіцца багата дня». «Ганкі – палічаны дзянькі».
24. ч. **Посная куця.** Пачатак Каляд (да 6 студз.).
25. пт. **Божжа Нараджэнне.** Было Новым годам. «Свята Ражаство упярод пашло, новы гадоў павёў радок». **Спірыдон Сонцаварот.**

26. сб. *Сцяпан*. Дзень найму батракоў у мінулым. «Кожны сабе пан».

31. ч. *Багатая куця*. *Сільвестр*. Варажылі дзяўчаты. **Марк.** «Марка да Варка – няхай будзе парка».

Алесь ЛОЗКА, фалькларыст